

Foarte umani, foarte divini (XX): Vrednic și drept este: justiția (I)

Justiția începe prin relația noastră cu Dumnezeu, care își găsește punctul de ancorare într-o atitudine cheie: recunoștința. Noul articol al seriei despre virtuți „Foarte umani, foarte divini”.

09.02.2024

Isus se adresează lumii întregi.
Pescarii sunt fericiți să audă

vorbindu-se despre plasa pescărească (Mt 13,47-52), țăranii se bucură recunoscând criteriile pentru ca o sămânță să rodească (Mt 13,2-9) și nu contează că orice gospodina poate simpatiza cu femeia care pierde o drahmă acasă la ea, pentru că ea cunoaște această teamă (Lc 15,8-10). Cristos știe să lumineze adevărurile cele mai transcendente prin imagini ale vieții cotidiene. Dar există și parabole care ne pot lăsa perplecși; deși formulate într-un limbaj simplu, ele ne plasează în fața paradoxurilor care ne obligă să reflectăm la ele. Isus pare să ne spună uneori: „Gândurile mele nu sunt gândurile voastre” (Is 55,8).

Una dintre poveștile stăpânului care te lasă perplex este cea a unui moșier, care iese devreme dimineața să angajeze muncitori să lucreze în via lui (Mt 20, 1-16). Povestea începe într-o manieră previzibilă: Proprietarul se pune de acord cu

lucrătorii asupra salariului zilei: un dinar, și-i trimite la muncă. La început pare să fie pur și simplu o reflecție asupra utilizării timpului și rentabilității. Totuși, parabola continuă, iar proprietarul decide să angajeze din nou lucrători mai târziu în timpul zilei, știind că ei vor lucra mai puține ore. În loc să le asigure un salariu precis, el le promite să le plătească „ceea ce este drept” (Mt 20, 4).

„Ceea ce este drept”. Această expresie generează, evident, așteptări la ascultători și cititori. Se presupune că cei care au început să lucreze mai târziu vor primi mai puțini bani decât cei care au lucrat din zori. Prin urmare, cei care au început să lucreze târziu primesc un dinar, gândim că cei matinali vor primi o mai mare recompensă pentru munca lor. Dar proprietarul îi lasă pe toți perplecși; a început cu cei care nu au lucrat decât câteva ore,

pentru că ei primesc același salariu ca ceilalți lucrători; dar și cei care au lucrat de la prima oră, pentru că se așteptau la un supliment proporțional cu salariul convenit. Dar poate că noi suntem cei mai surprinși de o asemenea concepție de justiție, atât de puțin convențională. Stăpânul viei întreabă: „Nu am dreptul să fac ce vreau cu bunurile mele?” (Mt 20,15). Poate nu știm nici noi cum să interpretăm aceste cuvinte.

Vrednic și drept este

Isus nu caută să regleze chestiuni economice sau politice; cu această parabolă, de exemplu, el nu pretinde să analizeze caracteristicile unui concept așa de complex ca cel al salariului just. El vrea, mai ales, să ne atragă atenția asupra atitudinii mizericordioase a lui Dumnezeu, care îi primește pe toți oamenii, chiar dacă ei vin la el, sau îl întâlnesc în

ultimul moment, ca hoțul cel bun. (cf. Lc 23, 43) Acestea spuse, dincolo de sensul fundamental, parabola Stăpânului ne furnizează un cadru narativ pentru a ne face să reflectăm pe diferitele domenii ale virtuții de justiție în viața noastră.

Dacă – după definiția clasică, – justiția constă în a da fiecăruia ceea ce i se cuvine, avem de a face cu o dispoziție interioară, care subliniază dimensiunea noastră relațională. Este potrivit deci să ne întrebăm, mai întâi, ceea ce îi datorăm lui Dumnezeu, ori ceea ce ar fi o relație justă cu Acela, care este Sursa tuturor lucrurilor bune, începând cu însăși existența noastră.

Rugăciunea Euharistică a sfintei liturghii ne oferă un bun punct de plecare. Este ceea ce spune scurtul dialog dintre preot și credincioși prin care începe mereu prefacerea: „Să mulțumim Domnului Dumnezeu

nostru... El este drept și bun” ^[1]. La prima vedere recunoștința și justiția par să se opună: un cadou se caracterizează tocmai prin gratuitate, este un dar nemeritat. Mulțumim cuiva pentru că a mers dincolo de datoria sa strictă. Totuși, în fața lui Dumnezeu, coordonatele se schimbă radical, căci el este la originea a tot ceea ce suntem și posedăm. Cum o spune sfântul Paul: „ce ai și nu ai primit?” (1 Cor 4, 7). Viața noastră, așa cum este, este un dar nemeritat; de aceea recunoștința este o datorie fundamentală, în fața lui Dumnezeu. Nu vom putea niciodată să-i mulțumim pentru ce face pentru noi, și nu există nimic nedrept în asta. Dar există ceva profund datorat, profund just: mulțumirea pentru tot.

Descoperind că relația noastră cu Dumnezeu este marcată prin donația sa liberă și delicată, ne determină să apreciem viața ca și copii ai lui

Dumnezeu, cum suntem de altfel și ne eliberează de o concepție de credință prea centrată pe *litera* poruncilor. În loc să ne înspăimântăm în fața unei liste interminabile de hotărâri și precepte, care vor fi în oarecare fel prețul de plătit pentru răscumpărarea noastră, putem vedea răspunsul nostru la iubirea lui Dumnezeu ca pe o dorință de a-i oferi fiecare clipă a vieții noastre, convinși că noi nu vom putea vreodată să-i mulțumim îndeajuns pentru ceea ce ne dă. Prin urmare, de exemplu, fidelitatea la un proiect de viață spirituală poate fi perceput, mai degrabă decât ca o povară de conștiință în fața angajamentelor luate, ca manifestarea cea mai directă a gratitudinii noastre față de iubirea pe care Dumnezeu o revarsă asupra fiecăruia dintre noi. „Dacă vă străduiți să fiți dreپți într-adevăr, veți avea deseori prezentă în suflet dependența de Dumnezeu, căci ce ai

și nu ai primit? Vă veți umple atunci de recunoștință și de dorința de a răspunde acestui Părinte, care ne iubește cu disperare” ^[2].

Justiția sa este mai mare decât a noastră

Pe de altă parte, o atitudine de profundă gratitudine față de Dumnezeu ne eliberează de dorința excesivă de a judeca maniera sa de a acționa. Uneori, față de evenimentele personale sau ale societății, față de o situație la care nu ne așteptam, ne putem întreba: „Cum poate Dumnezeu să permită așa ceva?” Poate ne gândim că alte persoane sunt mai bine decât noi, sau că Dumnezeu nu pare să audă ceea ce noi cerem în rugăciunile noastre și gândim: „Câtă nedreptate!”. Ne comportăm atunci ca acei zilieri, care au lucrat toată ziua și nu au apreciat generozitatea *nemăsurată* a proprietarului cu privire la cei pe

care îi angajase spre sfârșitul după-amiezii. În loc să se bucure că acei zilieri aveau bani pentru a mânca, se întristează, decepționați în așteptările lor de a primi o mai mare gratificație.

Oricum, este absurd să-l facem pe Domnul responsabil pentru relele din lume. Multe dintre ele sunt rezultatul libertății umane, ale propriilor noastre acțiuni și omisiuni și de cele ale altora. În plus, noi trebuie să fim convinși în rugăciunea noastră că Dumnezeu este Domnul vieții noastre și al istoriei, și că, chiar dacă în realitate nu ne datorează nimic, fiindcă el este Iubire, el caută mereu ce este mai bun pentru fiecare dintre noi, transformând uneori răul în bine într-un mod surprinzător. Sfântul Ioan-Paul al II-lea a declarat că „într-un anume fel, justiția este mai mare ca omul, mai mare decât dimensiunile vieții sale terestre, mai mare decât posibilitatea de a stabili

în această viață relații pe deplin drepte între toți” ^[3].

Rugăciunea celor ce se știu copii ai lui Dumnezeu este marcată de încrederea față de Acela care ne iubește infinit și care vrea mereu ce este mai bun pentru noi. Este ceea ce spune Isus în grădina Măslinilor: „Tată, dacă vrei, îndepărtează potirul acesta de la mine, dar nu voința mea, ci a ta să fie!” (Lc 22, 42). În fața situațiilor pe care nu le înțelegem bine și care ne fac poate să suferim îi putem spune Domnului totul, încercând să găsim soluții: „Dreptatea ta să se împlinească, nu a mea. Știu că sunt în mâini bune și că până la sfârșit totul va fi mai bine”.

Justiția este o dorință și un mister. O dorință ancorată profund în noi, dar și un mister care ne depășește în acest sens, în care singur Dumnezeu are ultimul cuvânt asupra a ceea ce este drept și asupra mijloacelor

concrete de a restabili dreptatea. Nu am fi creștini dacă dorim pedepsirea dușmanilor, ca și cum am fi noi cei care s-o hotărâm, ori să cerem cu ușurință justiția divină pentru a dojeni persoanele care acționează imoral, sau care își bazează viața pe valori foarte diferite de ale noastre.

Da, bineînțeles, credința în dreptatea divină ar trebui să ne reconforteze când suferim o nedreptate ori ne întristăm de turnura negativă pe care o iau evenimentele în lume. „O justiție există. „Revocarea” suferinței trecute, reparația care restabilește dreptul există” ^[4]. Ca proprietarul parabolei, Dumnezeu își ține promisiunea și-i recompensează pe cei care au lucrat bine. Dar revelația pe care Dumnezeu o face despre el însuși ne face să credem, în același timp, că mila sa îl împinge să-i dea celui care face răul noi ocazii să se convertească. „Nu este o justiție strictă, fără altă formă de proces,

bazată pe calcule teoretice, care l-a condus pe Fiul lui Dumnezeu să ceară iertare tatălui său pentru noi, ci o iubire gratuită, care nu ține cont decât de ceea ce poate el să facă pentru ceilalți” ^[5]. Astfel, proprietarul viei nu rămâne inactiv după ce i-a angajat pe primii lucrători, dar el vrea să dea de lucru, chiar în a unsprezecea oră, celor care sunt pe punctul de a pierde o zi întreagă de lucru. În definitiv, după cum scrie sfântul Josemaría, „Dumnezeu este neîntrecut în generozitatea sa” ^[6].

Ceilalți sunt liberi

Când ne gândim la justiție ca virtute care ar trebui să ne modeleze relațiile cu ceilalți, spunem deseori că ea nu este decât o condiție minimală a coexistenței: să-l respecti pe celălalt în diversitatea sa ^[7]. Justiția ar putea fi atunci interpretată ca o atitudine rece, care pune accentul pe diferențele între

persoane mai degrabă decât pe ceea ce ele au în comun. Atunci când caritatea caută unitatea, justiția ar pune accentul pe separare. Totuși, privindu-le de mai aproape, relația între caritate și justiție este mai subtilă.

Faptul că fiecare primește ce i se cuvine, cum o cere justiția, este intrinsec legat de buna repartizare a bunurilor, cu respectarea contractului și a cuvântului dat, cât și de respectul pe care îl datorăm fiecăruia. Putem deci zice că justiția ne ajută realmente să ducem o viață socială liniștită, cu reguli clare ale jocului și fără să deranjăm pe ceilalți.

De aceea recunoașterea alterității celorlalți, și dreptul că ei sunt ceea ce vor să fie, nu este nici banal, nici neglijabil. Este ceea ce sfântul Josemaría ne face să considerăm: „Noi avem obligația să apărăm libertatea personală a tuturor

oamenilor, știind că Isus-Cristos ne-a câștigat această libertate (Gal IV, 31); dacă noi nu acționăm astfel, cu ce drept îl putem revendica pe al nostru?” ^[8] —. Este exact ceea ce stăpânul viei le reproșează primilor muncitori, care se simt lezați: „Prietene, nu te nedreptățesc. Oare nu ne-am înțeles cu un dinăr? Ia ceea ce este al tău și du-te! Eu vreau să dau acestuia din urmă ca și ție. Numi este permis oare să fac ce vreau cu ceea ce este al meu? Sau ochiul tău este rău pentru că eu sunt bun?” (Mt 20,13-15).

Noi suntem adesea tentați să descalificăm imediat punctul de vedere al celui care are alt mod de a înțelege lumea sau care este ghidat de alte valori. Să subliniem atunci mai mult dimensiunea caritativă care unește, gândind că diferențele trebuie depășite pentru a lăsa loc iubirii adevărate, și confundăm dreptatea cu simpla egalitate. Deci,

„justiția este prima cale a carității,
[...] parte integrantă a acestei iubiri”
[9]. Această virtute ne amintește
înainte de toate că toți avem dreptul
să fim cum dorim, să manifestăm în
exterior această manieră de a fi și să
ne bucurăm de propriile noastre
bunuri. După cum scrie Papa
Francisc, „nici un individ sau grup
uman nu se poate considera
atotputernic, abilitat să treacă peste
demnitatea și drepturile celorlalți
indivizi sau a grupurile lor sociale”
[10].

Sfântul Josemaría vorbea deseori
despre numărul foarte diversificat al
persoanelor care l-au urmat:
diferitele caractere, opiniile libere și
alegerile personale ale fiecăruia, ale
fiecăreia, în materie politică,
culturală, științifică, artistică,
profesională, etc. El distingea aceasta
printr-un numitor comun, foarte mic
în comparație, care se purtau pe
chestiunile fundamentale de credință

și carismă pe care le împărtășeau. Este bine de valorizat, de respectat și de iubit diferențele legitime cu persoanele care trăiesc cu noi; „cei ce iubesc libertatea sunt capabili să vadă ce este pozitiv și amabil în ceea ce gândesc alții și fac în aceste mari domenii ^[11]”.

A gândi altfel, înseamnă a cădea în tentația subtilă de a vrea să-i ajutăm pe alții plecând de la proprii noștri parametri, fără a discerne de ce au realmente nevoie și, mai ales ce le datorăm. Ar fi nedrept, de exemplu să-l retribuim pe un vânzător inferior celui ce revine muncii pe care el a efectuat-o, pentru că, pur și simplu, gândim că este mai bine să-i oferim o recompensă pentru a compensa diferența. În acest sens, proprietarul viei nu păcătuiește contra justiției plătindu-i la fel pe toți; ne-am putea gândi, poate, că el are un criteriu deosebit de retribuire, dar nici un moment el nu își schimbă

cuvântul: cei ce s-au pus de acord asupra unui dinar au primit exact ceea ce era prevăzut; iar ceilalți au primit ceea ce stăpânul a judecat drept. Așa este Dumnezeu: un administrator drept cu promisiunile sale, dar și un Tată generos, căruia îi este „suficient un zâmbet, un cuvânt, un gest, puțină iubire pentru ca el să reverse din abundență harul în sufleul prietenului” ^[12] ____.

.....

^[1] ____ Cf. Misalul roman, *Rugăciune euharistică*.

^[2] ____ Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 167.

^[3] ____ Sfântul Ioan-Paul al II-lea, *Audiență generală*, 8 nov. 1978.

^[4] ____ Benedict XVI, *Spe Salvi*, nr. 43.

[5] F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 16 feb. 2023, nr. 8.

[6] Sfântul Josemaría, *Forja*, nr. 623.

[7] Despre alteritate ca dimensiune fundamentală a justiției, cf. J. Pieper, *Las Virtudes fundamentales*, Rialp, Madrid 1990, pp. 100 și următoarele.

[8] *Prietenii lui Dumnezeu* nr. 171.

[9] Benedict al XVI-lea, *Caritas in veritate*, nr. 6.

[10] Francisc, *Fratelli tutti*, nr. 171.

[11] F. Ocáriz, *Scrisoare pastorală*, 9 ianuarie 2018, nr. 13.

[12] Sf. Josemaría, *Calea crucii*, stațiunea a V-a.

Gaspar Brahm

pdf | document generat automat din
[https://dev.opusdei.org/ro-ro/article/
foarte-umani-foarte-divini-xx-este-
dreapta-si-necesara-justitia-i/](https://dev.opusdei.org/ro-ro/article/foarte-umani-foarte-divini-xx-este-dreapta-si-necesara-justitia-i/)
(07.08.2025)